

การพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก*

THE DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION STUDENTS'
ABILITY TO DESIGN CREATIVITY-ENHANCING ACTIVITIES FOR YOUNG
CHILDREN THROUGH ACTIVE LEARNING

ชมพูปราว มิ่งมงคล¹ และ สยมพร ทองเนื้อดี²

Chompoopraw mingmongkol¹ and Sayomporn Tongnurdee²

วิทยาลัยการศึกษาปฐมวัย สถาบันสารสนเทศเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ¹⁻²

Early Childhood Education College, Sarasas Suvarnabhumi Institute of Technology¹⁻²

Corresponding Author's E-mail: chompoopraw.ming@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอนในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 16 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 4 แผน แบบประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมแบบรูปрик และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการวิเคราะห์แนวโน้มเพื่อตรวจสอบการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในแต่ละกิจกรรม

ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษามีพัฒนาการด้านการออกแบบกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 76.67, 84.00, 88.00 และ 96.00 ตามลำดับ แสดงถึงแนวโน้มการพัฒนาที่ดีขึ้นทุกกิจกรรม (2) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมาก โดยด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.63 สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และ

* Received 28 November 2025; Revised 11 January 2026; Accepted 20 January 2026

การเรียนรู้เชิงลึกของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (3) แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอนในการพัฒนาความสามารถการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เข้าใจเชิงลึก ขั้นที่ 2 ออกแบบเชิงรุก ขั้นที่ 3 รุกสู่ปฏิบัติ ขั้นที่ 4 วัดผลพัฒนา

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การออกแบบกิจกรรม, ความคิดสร้างสรรค์, เด็กปฐมวัย

Abstract

This study aimed to: (1) examine the effects of active learning on the development of early childhood education students' ability to design creativity-enhancing activities for young children; (2) investigate students' satisfaction with active learning focused on developing such abilities; and (3) propose guidelines for active learning implementation for instructors to enhance students' ability to design creativity-enhancing activities for young children. The participants consisted of 16 early childhood education students selected through purposive sampling. The research instruments included four active learning lesson plans, a rubric-based assessment of activity design ability, and a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean, standard deviation, percentage, and trend analysis to examine students' ability development across activities.

The results revealed that: (1) students' ability in designing creativity-enhancing activities improved continuously, with mean scores of 76.67, 84.00, 88.00, and 96.00, respectively, indicating a positive developmental trend across all activities; (2) students reported a high level of satisfaction with the active learning approach, with the highest mean score (4.63) found in the dimension of the active learning process, reflecting that the approach effectively promoted student engagement, analytical thinking, and deep learning; and (3) the proposed active learning guidelines for instructors consisted of four stages: (1) Deep Understanding, (2) Active Design, (3) Practice-Oriented Implementation, and (4) Assessment and Development. These findings suggest that active learning is an effective approach for enhancing early childhood education students' ability to design creativity-enhancing activities for young children and

can serve as a practical guideline for instructional improvement in teacher education programs.

Keywords: Active Learning, Activity Design, Creativity, Early Childhood Education

บทนำ

เด็กปฐมวัยอายุ 0-6 ปีเป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ สมองทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง เด็กเรียนรู้ที่ดีที่สุดผ่านการเล่น การสำรวจ การทดลอง และการใช้ประสาทสัมผัสในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ คิดริเริ่ม เลือกลงมือ ตัดสินใจ สื่อสาร และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ช่วยวางรากฐานสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ระยะยาว (กระทรวงศึกษา, 2568) ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จึงเป็นภารกิจสำคัญของครูปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2568 การจัดประสบการณ์ต้องยึดแนวคิดการบูรณาการเรื่องราวรอบตัวเด็ก โดยเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและส่งเสริมให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจของเด็ก พร้อมทั้งยืดหยุ่นเนื้อหาตามประสบการณ์และบริบทของเด็ก (กระทรวงศึกษา, 2568) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการออกแบบกิจกรรมของครูปฐมวัยเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในยุคปัจจุบัน

หนึ่งในพัฒนาการสำคัญที่หลักสูตรให้ความสำคัญคือ “ความคิดสร้างสรรค์” ซึ่งเป็นทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาและการสร้างนวัตกรรม การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ต้องอาศัยครูที่เข้าใจหลักสูตรปฐมวัยและ มีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดริเริ่ม ทดลอง และสร้างสรรค์อย่างเหมาะสมตามวัย อย่างไรก็ตาม พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการศึกษาปฐมวัยจำนวนหนึ่งยังมีความเข้าใจจำกัดเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมเชิงบูรณาการ ส่งผลให้กิจกรรมที่ออกแบบยังไม่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวปรากฏชัดในประเด็น “การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)” ซึ่งมักถูกเข้าใจว่าเป็นการปล่อยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองโดยขาดการออกแบบและการชี้แนะ ทั้งที่แท้จริงแล้ว Active Learning คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกิจกรรม สภาพแวดล้อม และประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น (ภริดา สีขาว และเกษร กอกอง, 2568) ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนี้ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถของนักศึกษาในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ในระดับอุดมศึกษา กระบวนการผลิตครูปฐมวัยจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมของนักศึกษาอย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ วางแผน ทดลองออกแบบกิจกรรม และสะท้อนคิดจากประสบการณ์จริง ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง (จิราภรณ์ อินทร์พรหม และคณะ, 2567) และช่วยพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (จตุติกาญจน์ สังขาร, 2567) แนวปฏิบัติของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีคุณภาพต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ กระบวนการออกแบบที่กระตุ้นการคิด การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดประสบการณ์จริง การประเมินตามสภาพจริง และการเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินอย่างเป็นระบบ (ธนวรรณ ทองธรรม และพิทยา แสงสว่าง, 2568; ธนัตถพร โคจรานนท์, 2565) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนมีส่วนสนับสนุน การพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาครูปฐมวัย

เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 และ 4 ของวิทยาลัยการศึกษาปฐมวัย สถาบันสารสนเทศเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามผลลัพธ์การเรียนรู้ตามช่วงชั้น (YLO) ซึ่งกำหนดให้นักศึกษาสามารถออกแบบและวางแผนกิจกรรมและการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย และมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงผ่านกระบวนการออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นระบบควบคู่กับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก พร้อมทั้งศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อระดับความสามารถดังกล่าว ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในสาขาการศึกษาปฐมวัย และสนับสนุนการผลิตครูปฐมวัยให้มีสมรรถนะในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2568 และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามช่วงชั้นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอนในการพัฒนาความสามารถการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยสูงขึ้นตามลำดับ
2. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ใช้ในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก
3. ผลการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอนในการพัฒนาความสามารถการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย และ (2) การนำแผนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยการศึกษาศึกษาปฐมวัย สถาบันสารสาสน์เทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 86 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 และ 4 สาขาวิชาการศึกษาศาสนา ปริญญาตรี วิทยาลัยการศึกษาศาสนาเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ จำนวน 16 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มนักศึกษาตามที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามช่วงชั้น (Year Learning Outcomes: YLO) กำหนดให้สามารถออกแบบและวางแผนกิจกรรมและการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย และมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ปัญหา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 4 แผน แผนละ 6 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 24 ชั่วโมง โดยมุ่งเน้นการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ 1) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget Theory) เพื่อทำความเข้าใจลักษณะและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย 2) แนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เพื่อเป็นกรอบในการวางกระบวนการเรียนรู้ 3) แนวคิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-Based Learning) เพื่อกำหนดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย (ทิตานา แคมมณี, 2566) นอกจากนี้ การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้อย่างดำเนินการตามกระบวนการ 4 ขั้นตอนของพระวิद्या ขนชัยภูมิ และสุวัฒน์ รักขันโท (2568) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ขั้นตอน และฐานทฤษฎีการเรียนรู้

ขั้นตอน	กระบวนการดำเนินการ	ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้อง
ขั้นที่ 1 เข้าใจเชิงลึก	นักศึกษาวิเคราะห์ธรรมชาติพัฒนาการ และบริบทการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อกำหนดแนวคิดและกรอบการออกแบบกิจกรรม	Piaget ทำความเข้าใจพัฒนาการและลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย Constructivism เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับการวิเคราะห์บริบทจริง Play-Based Learning ทำความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กผ่านการเล่น
ขั้นที่ 2 ออกแบบเชิงรุก	นักศึกษาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ผ่านการเล่น และกิจกรรมเปิดเพื่อส่งเสริมการคิดริเริ่มจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย	Piaget ออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก Constructivism สร้างความรู้จากกรปฏิบัติและการแก้ปัญหา Play-Based Learning กำหนดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น

<p>ขั้นที่ 3 รุกสู่ปฏิบัติ</p>	<p>นักศึกษานำเสนอและทดลองจัดกิจกรรมในสถานการณ์เสมือนหรือจริงพร้อมสะท้อนคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์</p>	<p>Piaget วิเคราะห์ความเหมาะสมของกิจกรรมที่ออกแบบกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย Constructivism เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการสะท้อนคิดของผู้เรียน Play-Based Learning พิจารณาคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่นที่ออกแบบไว้</p>
<p>ขั้นที่ 4 วัดผลพัฒนา</p>	<p>ประเมินกระบวนการและคุณภาพของกิจกรรมตามสภาพจริง และนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาการออกแบบกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>Piaget ใช้กรอบพัฒนาการเด็กเป็นฐานในการตัดสินใจปรับปรุงกิจกรรม Constructivism การประเมินและกำกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อพัฒนางานออกแบบ Play-Based Learning การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่นให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับเด็ก</p>

ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนดังกล่าวเป็นกรอบในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 แผนให้สอดคล้องกับสาระที่ควรเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2568) ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ 1 หัวข้อ “การออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์จากธรรมชาติ”, แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ 2 หัวข้อ “การออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ภาษาอังกฤษ”, แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ 3 หัวข้อ “การออกแบบกิจกรรมการทดลองบูรณาการเชิงสร้างสรรค์แบบสตรึมศึกษา”, แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ 4 หัวข้อ “การออกแบบกิจกรรมการทำอาหารสร้างสรรค์สำหรับเด็ก” โดยแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ฉบับได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน โดยประเมินด้านความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรม ความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2568 และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการตรวจสอบพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยรวม 0.90 แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

2.2 แบบประเมินเชิงรูบริก (Rubric Score) สำหรับประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินผลงานการออกแบบกิจกรรมของนักศึกษาจำนวน 4 ครั้ง ในระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามลำดับกิจกรรม โดยครอบคลุมการประเมินใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เข้าใจเชิงลึก ขั้นที่ 2 ออกแบบเชิงรุก ขั้นที่ 3 รุกสู่ปฏิบัติ ขั้นที่ 4 วัดผลพัฒนา ทั้งนี้ ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5

ท่าน ผลการตรวจสอบได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยรวม 0.84 เหมาะสมต่อการใช้ประเมินในงานวิจัย

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) 4 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) ด้านการสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกของผู้สอน และ 4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับต่อการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรม โดยแบบประเมินผ่านการตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (IOC = 1.00)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2568 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยตามลำดับขั้น ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสร้างข้อตกลงเบื้องต้นกับนักศึกษาและชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ให้นักศึกษามีความเข้าใจตรงกันก่อนเริ่มการจัดกิจกรรม

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สร้างขึ้น จำนวน 4 แผน แผนละ 6 ชั่วโมง รวมเวลา 24 ชั่วโมง

3.3 หลังจบแต่ละกิจกรรม ผู้วิจัยประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมของนักศึกษาด้วยแบบประเมินเชิงรูปริก (Rubric Score) จำนวน 4 ครั้ง และบันทึกผลคะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์เชิงสถิติต่อไป

3.4 เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมทั้ง 4 แผน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งครอบคลุม 4 ขั้นตอนตามที่กำหนดไว้

3.5 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาของผู้เรียนระหว่างกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ผลการประเมินต่อเนื่อง 4 ครั้งเป็นข้อมูลหลัก จึงไม่ใช้แบบทดสอบก่อน-หลัง การประเมินเป็นช่วงเวลาหลายครั้งช่วยให้เห็นทิศทางและการเปลี่ยนแปลงของความสามารถได้อย่างชัดเจนเพียงพอสำหรับการอธิบายผลของการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.6 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมด้วยแบบประเมินเชิงรูปริกตลอดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้ง 4 แผน และข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในประเด็นความสามารถในการออกแบบกิจกรรมและความพึงพอใจของนักศึกษา

3.7 ผู้วิจัยนำผลการประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมของนักศึกษา และผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ โดยเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์กับกรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงแนวโน้ม เพื่ออธิบายผลการพัฒนาความสามารถของนักศึกษา โดยประกอบด้วย

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.1 ค่าเฉลี่ยคะแนน (กิจกรรม) ใช้เพื่อแสดงระดับความสามารถของนักศึกษาในการออกแบบกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยคะแนนเป็นคะแนนดิบเต็ม 100 คะแนน ซึ่งสะท้อนคุณภาพผลงานและพัฒนาการของผู้เรียนในกิจกรรมแต่ละครั้ง สามารถนำไปใช้เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มความก้าวหน้าตลอดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

1.2 ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ ใช้เพื่อวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ 4.50 – 5.00 = ระดับมากที่สุด, 3.50 – 4.49 = ระดับมาก, 2.50 – 3.49 = ระดับปานกลาง, 1.50 – 2.49 = ระดับน้อย, 1.00 – 1.49 = ระดับน้อยที่สุด

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ใช้เพื่อพิจารณาการกระจายตัวของคะแนนและความสม่ำเสมอของผลลัพธ์ของผู้เรียน ทั้งในส่วนของความสามารถในการออกแบบกิจกรรมและระดับความพึงพอใจของนักศึกษา

3. ร้อยละ (%) ใช้เพื่ออธิบายสัดส่วนของระดับคะแนนที่ได้รับ และช่วยให้เห็นความก้าวหน้าในเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจน

4. การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) ใช้เพื่อพิจารณาทิศทางการพัฒนา โดยเปรียบเทียบผลคะแนนร้อยละของแต่ละกิจกรรมทั้ง 4 ครั้ง เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของผลลัพธ์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสรุปเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอน

5.

ผลการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ขั้นตอน โดยรวม

ครั้งที่	แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ร้อยละ (%)	การเปลี่ยนแปลงจากครั้งก่อน (Change from Previous)	แนวโน้มพัฒนาการ (Trend Summary)
1	ออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์จากธรรมชาติ	76.67	8.16	76.67	0.00	ระดับเริ่มต้น
2	ออกแบบกิจกรรมสี่สร้างสรรค์ภาษาอังกฤษ	84.00	8.28	84.00	+7.33	อยู่ในช่วงปานกลาง
3	ออกแบบกิจกรรมการทดลองบูรณาการเชิงสร้างสรรค์แบบสตรีมศึกษา	88.00	6.76	88.00	+4.00	พัฒนาดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง
4	ออกแบบกิจกรรมการทำอาหารสร้างสรรค์สำหรับเด็ก	96.00	4.71	96.00	+8.00	พัฒนาขึ้นมากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า นักศึกษามีพัฒนาการด้านความสามารถในการออกแบบกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกครั้งที่จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ขั้นตอน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ครั้งที่ 1 นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) = 76.67 อยู่ในระดับเริ่มต้น สะท้อนพื้นฐานด้านการออกแบบกิจกรรมที่ยังต้องได้รับการพัฒนา และเป็นจุดตั้งต้นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ครั้งที่ 2 คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) เพิ่มขึ้นเป็น 84.00 เปลี่ยนแปลง +7.33 อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่านักศึกษาเริ่มมีความเข้าใจและสามารถออกแบบกิจกรรมได้ดีขึ้นจากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ครั้งที่ 3 คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) = 88.00 เพิ่มขึ้น +4.00 จัดอยู่ในระดับพัฒนาดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงความชำนาญและการประยุกต์แนวคิดสร้างสรรค์ได้มากขึ้น

ครั้งที่ 4 คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) สูงสุดที่ 96.00 เพิ่มขึ้น +8.00 จัดอยู่ในระดับพัฒนาขึ้นมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ชัดเจนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน

โดยสรุป การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการด้านการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ 4 ซึ่งมีระดับพัฒนาสูงสุด สะท้อนถึงประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวอย่างชัดเจน

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน

ลำดับ	ด้านที่ประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1	ด้านเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้	4.19	0.62	มาก
2	ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.63	0.48	มากที่สุด
3	ด้านการสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกของผู้สอน	4.25	0.57	มาก
4	ด้านประโยชน์ที่ได้รับต่อการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรม	4.31	0.54	มาก
	รวม	4.35	0.55	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.55) โดยด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.48) สะท้อนว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถกระตุ้นความมีส่วนร่วมของผู้เรียน และส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.62) แสดงว่ากิจกรรมมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ขณะที่ด้านการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกของผู้สอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.57) บ่งชี้ว่าผู้สอนได้ให้คำแนะนำและการสนับสนุนที่เหมาะสมต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนด้านประโยชน์ที่ได้รับต่อการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.54) แสดงว่าผู้เรียนรับรู้ว่าการจัดการเรียนรู้อย่างกล่าวช่วยเสริมสร้างทักษะด้านการออกแบบกิจกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

โดยสรุป นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนถึงความสามารถของกระบวนการเรียนรู้ในการกระตุ้นการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม

3. ผลการเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอนในการพัฒนาความสามารถการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย แสดงดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ขั้นตอน (ที่มา : สร้างภาพโดยโปรแกรม Gemini) จากภาพแสดงให้เห็นถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอน ที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมของนักศึกษา โดยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 เข้าใจเชิงลึก มุ่งให้นักศึกษาวิเคราะห์ธรรมชาติ พัฒนาการ และบริบทของเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน เพื่อเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและความต้องการของเด็ก อันนำไปสู่การกำหนดแนวคิด จุดมุ่งหมาย และกรอบการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยและบริบทจริง

ขั้นที่ 2 ออกแบบเชิงรุก เน้นการออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่วัตถุประสงค์ เนื้อหา สื่อ และวิธีการจัดกิจกรรม โดยมุ่งกิจกรรมเปิด การลงมือปฏิบัติ และการเรียนรู้ผ่านการเล่น เพื่อส่งเสริมจินตนาการ การคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 3 รุกสู่ปฏิบัติ เปิดโอกาสให้นักศึกษานำกิจกรรมที่ออกแบบไปนำเสนอและทดลองจัดในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริง พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการจัดกิจกรรม เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์และพัฒนางานของตน

ขั้นที่ 4 วัดผลพัฒนา มุ่งประเมินทั้งกระบวนการเรียนรู้ คุณภาพกิจกรรม และข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

อีกทั้ง แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ขั้นตอนที่พัฒนาจากผลการวิจัยนี้ เป็นกรอบการดำเนินงานที่เชื่อมโยงบทบาทของอาจารย์ผู้สอนกับการพัฒนาความสามารถของนักศึกษา และส่งผลต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ แสดงดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 บทบาทเชิงส่งต่อของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากอาจารย์ สู่นักศึกษา เพื่อสู่การจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย

ขั้นตอน	บทบาทของผู้สอน	บทบาทของนักศึกษา	ผลที่มุ่งเกิดกับเด็กปฐมวัย
ขั้นที่ 1 เข้าใจเชิงลึก	แนะนำการวิเคราะห์พัฒนาการ ความแตกต่าง และบริบทของเด็กปฐมวัย	วิเคราะห์พัฒนาการ ความต้องการ และบริบทของเด็กปฐมวัย	เด็กได้รับกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัยและความแตกต่างรายบุคคล
ขั้นที่ 2 ออกแบบเชิงรุก	วางกรอบและส่งเสริมการออกแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติ และกิจกรรมเปิด	ออกแบบกิจกรรม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ อย่างเป็นกระบวนการ มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติ การเล่น	เด็กได้เรียนรู้ผ่านการ เล่น การลงมือทำ และการใช้ความคิดสร้างสรรค์ตลอดกิจกรรม
ขั้นที่ 3 รุกสู่ปฏิบัติ	เปิดโอกาสให้ นำเสนอและทดลองจัดกิจกรรม พร้อมให้ข้อเสนอแนะ	ทดลองจัดกิจกรรม และปรับจากประสบการณ์ตรง	เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเหมาะสมกับวัย
ขั้นที่ 4 วัดผลพัฒนา	ประเมินตามสภาพจริงและให้ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา	สะท้อนคิด ประเมิน และปรับปรุงกิจกรรม	เด็กได้รับกิจกรรมที่มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ขั้นตอนดังกล่าว เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงบทบาทของอาจารย์ผู้สอนกับการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมของนักศึกษาอย่างเป็นระบบ และสามารถส่งต่อไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เหมาะสมตามพัฒนาการ และสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีพัฒนาการด้านความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน โดยนักศึกษสามารถออกแบบกิจกรรมที่มีลักษณะเปิด เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดริเริ่ม ใช้จินตนาการ ลงมือปฏิบัติ และแสดงออกอย่างหลากหลายตามศักยภาพของตนเอง พัฒนาการดังกล่าวเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมบทบาทเชิงรุกของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งการลงมือปฏิบัติจริง การตั้งคำถาม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเชื่อมโยงแนวคิดทางทฤษฎีกับสถานการณ์ปฏิบัติอย่างเหมาะสม ส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการตัดสินใจเชิงวิชาชีพและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการเกิดการเรียนรู้เชิงลึก โดยสอดคล้องกับการวิจัยของ จุติกาญจน์ สังขาร (2567) ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน พบว่า หลังนักศึกษได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกหรือ Active Learning ควบคู่กับการเรียนรู้แบบประสบการณ์มีความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในช่วงเวลาการจัดการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 3, 6, 9 และ 12 มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการจัดการเรียนรู้ และคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดดังกล่าวของนักศึกษามีค่าสูงกว่าคะแนนความสามารถก่อนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับการวิจัยของ สุนันฎฐานวนิล, รัชชัย จิตรนันท์ (2567) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ความสำคัญของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนว่ากิจกรรมที่ออกแบบสามารถตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของนักศึกษได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษได้คิด วิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ และร่วมแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและบทบาทของนักศึกษในชั้นเรียน นอกจากนี้ กิจกรรมยังมีความสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เน้นความคิดสร้างสรรค์

และการวางแผนกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้นักศึกษาสามารถเข้าใจหลักการจัดกิจกรรมและนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทวิชาชีพได้อย่างมั่นใจ โดยสอดคล้องกับการวิจัยของ ชิตาพร เอี่ยมสะอาดและคณะ(2567) ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูเพื่อหนุนเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐาน พบว่า ครูมีความคิดเห็นและพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุกเพื่อหนุนเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของ สุณัฏฐา นวนิล และ ธัชชัย จิตรนันท์ (2567) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ความพึงพอใจต่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด

3. จากการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ขั้นตอนสามารถสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างเป็นลำดับ โดยอาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่วางกรอบ ชี้แนะ และสนับสนุนการเรียนรู้ ส่งผลให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ ออกแบบ ทดลอง และพัฒนา กิจกรรมอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การทำความเข้าใจผู้เรียนและบริบทไปจนถึงการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง กระบวนการดังกล่าวเอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา และสามารถส่งต่อไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการและบริบทการเรียนรู้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับการวิจัยของ สาธกา ตาลชัย และคณะ (2567) ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนที่มีกลยุทธ์และสามารถกำกับกับการเรียนรู้ของตนเองได้ ผ่านกิจกรรมสำคัญ เช่น การกำหนดเป้าหมาย การติดตามความเข้าใจ และการประเมินผลการเรียนรู้ หลักฐานเชิงประจักษ์ชี้ว่ากลยุทธ์ดังกล่าวช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วม แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น และเอื้อต่อการพัฒนาวิชาชีพและประสิทธิภาพในการสอน และสอดคล้องกับการวิจัยของ ธนวรรณ ทองธรรม และ พิทยา แสงสว่าง (2568) ศึกษาเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู : การศึกษาพหุกรณีในจังหวัดสุโขทัย พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของครูประกอบด้วย 1) การออกแบบ กิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 2) การจัดกิจกรรมผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง 3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย 4) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ และ 5) การใช้วิธีประเมินที่หลากหลายเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างแท้จริง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีส่วนสำคัญในการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ความสามารถดังกล่าวมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในบริบทการผลิตครูปฐมวัย

นอกจากนี้ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนผล มีความเหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย และเอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน และการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับอาจารย์ผู้สอน เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษา โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) เข้าใจเชิงลึก โดยเน้นการวิเคราะห์ธรรมชาติ พัฒนาการ และบริบทของเด็กปฐมวัย (2) ออกแบบเชิงรุก โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ และการเรียนรู้ผ่านการเล่น (3) รุกสู่ปฏิบัติ โดยการนำเสนอและทดลองจัดกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง และ (4) วัดผลพัฒนา ผ่านการสะท้อนผลและการให้ข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับคุณภาพการออกแบบกิจกรรมของนักศึกษาอย่างยั่งยืน อีกทั้ง แนวทางดังกล่าวแสดงให้เห็นการส่งต่อบทบาทจากอาจารย์ผู้สอนสู่การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในการออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับพัฒนาการ และสอดคล้องกับบริบทจริง

จากผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อเสนอแนะใน 3 ด้าน ได้แก่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรส่งเสริมให้รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ผู้สอนควรออกแบบและจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกจากพื้นฐานสู่การประยุกต์ใช้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย และให้ข้อเสนอแนะพร้อมส่งเสริมการสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรขยายกลุ่มตัวอย่างและบริบทการศึกษา ศึกษาตัวแปรเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง และเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2568). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อมและสมัครใจ ปีการศึกษา 2568. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จตุติกาญจน์ สังขาร. (2567). การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน. วารสารบัณฑิตวิจัย, 15(2), 1-15.
- จิราภรณ์ อินทร์พรหม, และคณะ. (2567). ความต้องการในการพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 1. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 11(1), 47-65.
- ชิตาพร เอี่ยมสะอาด, พัชรินทร์ จันทรส่องแสง, และสุกิจ เอี่ยมสะอาด. (2567). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูเพื่อหนุนเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐาน. วารสารครุศาสตร์, 52(3), 1-15.
- ธนต์ถ์พร โคจรานนท์. (2562). การพัฒนาระบบบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาสู่องค์กรสมรรถนะสูง. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนวรรณ ทองธรรม, และพิทยา แสงสว่าง. (2568). แนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู : การศึกษาพหุกรณีในจังหวัดสุโขทัย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทร์วิโรฒ, 26(2), 21-35.
- ทิตนา แคมมณี. (2566). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยยะนันท์ ชุมบัวจันทร์. (2568). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 10(3), 50-66.
- พระวิทยา ขนชัยภูมิ, และสุวัฒน์ รักขันโท. (2568). การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 8(1), 425-433.

- ภริดา สีขาว, และเกสร กอกอง. (2568). ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วารสารปราชญ์ประชาคม, 3(3),179-191.
- สาธกา ตาลชัย, และคณะ. (2567). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 4(2), 673-688.
- สุนัญญา นวนิล, และธัชชัย จิตรนนท์. (2567). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ปฐมวัยด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 13(2), 306-319.